

ВРАТИ И ПРОЗОРЦИ

Дарко Башески

Дарко Башески

ВРАТИ И ПРОЗОРЦИ

(НАПУШТАЊЕ НА ПЕРСПЕКТИВАТА)

ПОСВЕТЕНО НА АНАСТАСИЈА

ИЗЛОЖБА НА ФОТОГРАФИИ

ДЕКЕМВРИ 1994 - ЈАНУАРИ 1995 ГАЛЕРИЈА МКЦ - СКОПЈЕ

НАД ВРАТАТА ПРОЗОРЕЦ

ДЕЛА

1. СТАРО И НОВО
2. ПРАЗНИНИ ВО ПЕРСПЕКТИВА
3. ПРАЗНО
4. ИЗОБЛИЧЕНА ПЕРСПЕКТИВА
5. ЦВЕТНА ПОРТА
6. ДВА
7. ОКОВ
8. КОЈ ЧУКА...
9. НАПУШТЕНА
10. БЕЗ СТАКЛА
11. РЕШЕТКА
- 12 ПРОЗОРЦИТЕ НА КЕПЕ
13. ВО МАЛА РАМКА
14. ПОМЕСТЕНА РАМКА
15. ДА СЕ ВЛЕЗЕ ИЛИ НЕ
16. ЛАВОВА ПОРТА
17. НАД ВРАТАТА ПРОЗОРЕЦ
18. ПОД КАТАНЕЦ
19. ОСТАТОЦИ
20. ЗАТВОРЕНА ПОРТА
21. МАЛА ВРАТА
22. ВРАТАТА НА СВ. ЈОВАН КАНЕО
23. ЗЛАТНА СЕНКА

ВИДЕО ИНСТАЛАЦИЈА

МУЗИКА: АНАСТАСИЈА

ИКОНА: КИРИЛ ЗЛАТАНОВ

Циклусот фотографии "Врати и прозорци" на Дарко Башески е содржина, која со својата внатрешна динамика истовремено го возбудува нашиот *вонмем*, - ги мобилизира во нас и најпасивните механизми на приемчивост, а воедно, и нè исполнува со спокој, со длабок органски мир кој зад образот на менливата и минлива твар нí го предвести постоењето на нетленото, невидливото и вечното. Ваквата сугуба состојба на нашите чувства се свидетелство дека оваа вонредна ликовна низа не е само израз на една опитна вештина на забележување, не е просто светлописно мајсторство, таа е лирска поезија запишана со перото на светлината врз приснопамјатното лице на Божјото создание.

Во таа смисла, имено, Башески спаѓа во редот на оние уметници, кои неуморно и ревносно се обидуваат, со орудијата на модерната цивилизација да нí пренесат една стародревна мисла, да нí раскажат една неизгинлива хисторија за семејното взаимодејствие во љубовта меѓу невидливото и видливото, меѓу беспочетното и создаденото. Соочувајќи нè со рељефната речитост на вратите и прозорците како символи на една за нас невидлива но присутна стварност, авторот, со чедноста на детскиот восхит, ја опева раскошната полнота на постоењето на *сéйто видимо и невидимо*. Ваквиот интерес, во голема мера нè потсетува на непрестаната преокупираност и опчинетост со оностраното, невидливото и надумното, кое режисерот Андреј Арсениевич Тарковски го има за предмет, а не ретко и за основна тема на своите филмови.

Од друга страна, пак, еден во основа формален белег, не толку во длабочина колку во ширина го ораскошува ова светлописно событие. Имено, следејќи ги фотографиите во овој поредок кој афторот го задава, забележуваме смислено, и во еден континуиран тек поставено, губење на перспективата. Ослободувањето од линеарната перспектива е двишка која на фото-графот-раскажувач му овозможува во потполност да ги отфрли законитостите на *имииштарската вештина*. На тој начин, светлописот постапнува *лиричен*, то ест фотографијата постапнува *поезија на светлината*.

Несличната сличност која како символи вратите и прозорците ја содржат, укажувајќи нí на иконите како прзорци низ кои сме во можност благодатно да општиме со небесата и нејзините свети жители е она, најдлабокото, би се рекло онтолошко ниво на циклусот "Врати и прозорци". Се разбира, личносната димензија на иконата е онаа која иконописот го чини богословска мудрост, а не ликовна уметност, без неа иконата би била боја на даска, би била сликарство. Но ползувајќи го простиот признак на вратите и прозорците не како разделување, туку како комуникација помеѓу две присуства, помеѓу две стварности, овие светлописни творби нè воведуваат во откровенската мисла на отец Павел Александрович Флоренски, кој вели: "...храмот без иконостас е одвоен од олтарот со непробоен сид; а иконостасот во него пробива прозорци, и тоа низ нивните окна ние гледаме, барем може да го видиме, она што се случува зад нив, - живите свидетели Божји. Да се уништи иконите - тоа значи да се заиздаат прозорци; додека најпротив, да се извадат и спаклати кои и пречат на духовната светлина да дојде до оние кои се способни да ја видат непосредно, сликовито говорејќи, во прозирниот безвоздушен простор, - тоа значи да се научи да се дишне етер и да се живее во светлостта на славата Божја; тоа која тоа ќе биде, материјалниот иконостас и самиот то себе ќе исчезне заедно со целото обличје на овој свет, и со исчезнувањето дури и на самата вера и надеж, зашто осстанува созерцанието во чистата љубов на вечната слава Божја...".

Darko Bašeski's series of photographs entitled as "Doors and Windows" is an exhibition which, by its dynamics, attracts our closest *attention*, and, at the same time, it mobilizes our most subtle mechanisms of perception. Bašeski's photographs bring us tranquility; a deep organic peace which, by means of an alterable and a transient medium, prophesises the existence of the intransient, the invisible, and the eternal. The feelings, that Bašeski's visual art awakens verify the fact that his works are not a result of a mere skillful perception; of a mere mastery of photography making. His works are lyrical poetry documented by the light that falls on the omnipresent image of God's creation.

In the light of that, Bašeski is among those artists who, using the modern civilization's implements, untiringly and zealously attempt to communicate an ancient idea; to present an imperishable history of love's close synergy between the visible and the invisible; between that which has no beginning and that which has been created. The author makes us face the relief-shaped expression of the doors and the windows that appear as symbols of an invisible, yet present reality. With an innocence and with an admiration of a child, Bašeski glorifies the magnificent fullness of the existence of *all things visible and invisible*. Such interest of his largely resembles the incesable preoccupation and enchantment by the things pertaining to a different reality; the things above the level of reason which are frequently points of interest in Andrei Arsenievich Tarkovsky's films.

On the other hand, a basically formal trait (in terms of scope rather than in terms of depth) gives splendour to this event of photography making. Namely, following the author's ordering of his photographs, one can notice his well-conceptualized, his continuously-set loss of perspective. The liberation from the linear perspective is the drive which enables the photo-graph-er/narrator to renounce to completely the rules of an *imitation* skill. Thus, these photographs acquire *lyricism*, i.e., the pictures become poetry of light.

The *non-resembling resemblance* contained in the doors and the windows (acting as symbols) points out to the existence of icons as windows through which we can blissfully communicate with heaven and with its holy dwellers. It is the non-resembling resemblance which appears to be the deepest, the ontological level of Bašeski's "Doors and Windows" series. Of course, the personal dimension of icons is the one which makes icon-painting a theological wisdom, not a visual art. Without this dimension an icon would be just colours or would; it would be a mere painting. By making use of the simple feature of the doors and the windows (not as a separation, but as a communication between two forms of presence; between two realities) Bašeski's art of photography aligns with father Paul Alexandrovich Florensky's revelation-bearing idea:

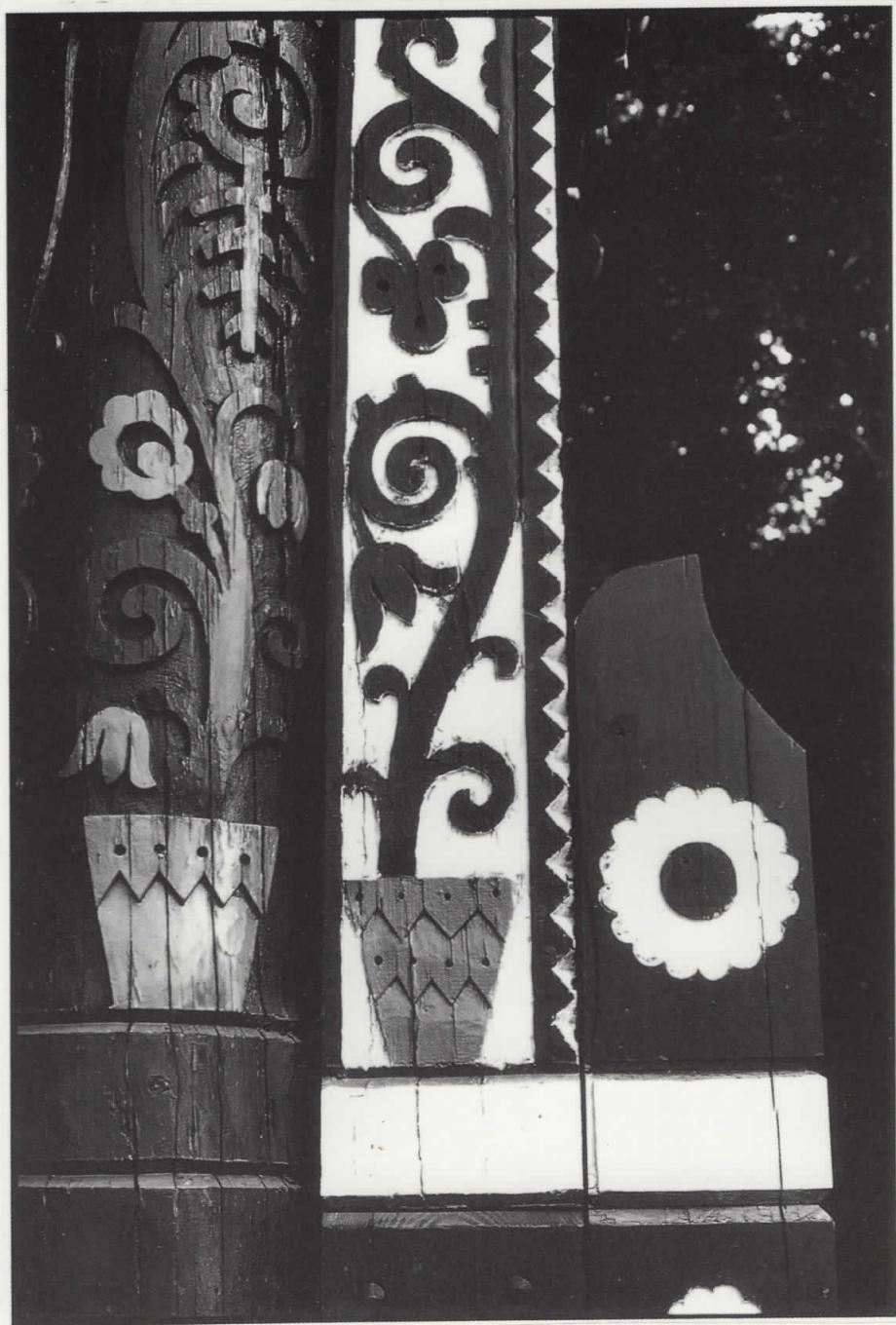
"A temple lacking an iconostasis is separated from the altar by an impenetrable wall. The iconostasis in such a temple breaks open windows, and then, through its openings we see, or at least, we can see what is happening behind them, i.e., behind the living testifiers of God. Destroying the icons means shutting the windows. Conversely, removing the glass that prevents the spiritual light from reaching those who are able to see that light directly (or, figuratively speaking, in that airless transparent space) is learning how to breath ether and how to live in the light of God's glory. Once this happens, the material iconostasis will disappear together with the entire shape of all things of this world, as well as with the very faith and hope, since, that what remains is the contemplation in pure love and the eternal God's glory."

СТАРО И НОВО

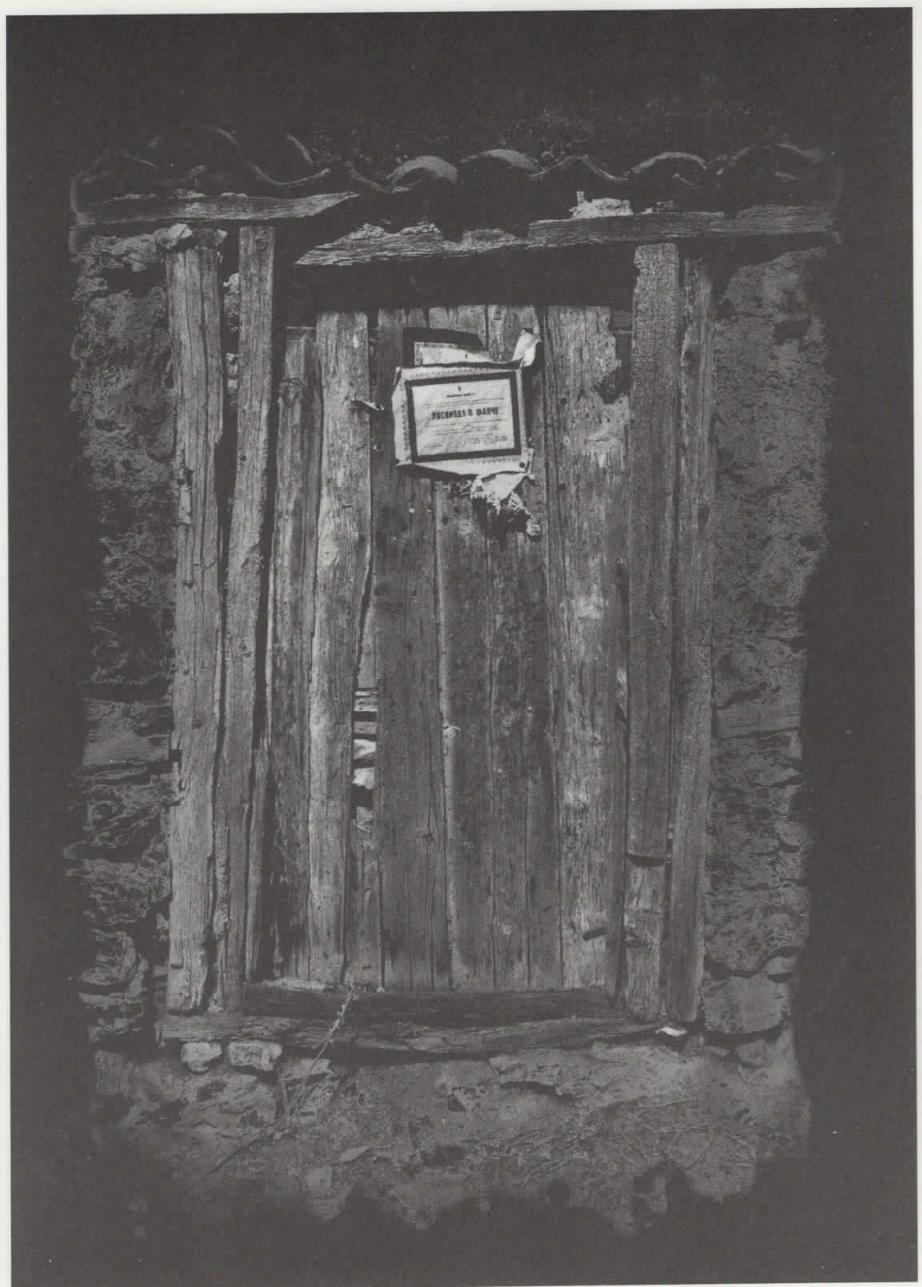
ПРАЗНО

ЦВЕТНА ПОРТА

ПРОЗОРЦИТЕ НА КЕПЕ

ЗАТВОРЕНА ПОРТА

BPATATA HA CB. JOBAH KAHEO

Организатор:

Превод на английски:

Графичка подготовка:

Компјутерска обработка:

Печатењето го овозможи:

Зорица Lojpur Богдановска и МКЦ

Љупчо Спасовски

СКЕНПОИНТ

KOMA

SOROS CENTER FOR CONTEMPORARY ARTS
• SKOPJE, MACEDONIA
СОРОС ЦЕНТАР ЗА СОВРЕМЕНИ УМЕТНОСТИ
• СКОПЈЕ, МАКЕДОНИЈА

Печати: Печатница "МИЛЕ" - Скопје

Тираж: 500 примероци

